

Hodnocení spolehlivosti veřejně prospěšných organizací

METODIKA ČLENĚNÍ NÁKLADŮ

1. Popis problematiky

Výše nákladů na *propagaci/fundraising a administrativu/řízení organizace* je podstatnou informací pro dárce, média i veřejnost.

Chceme odpovídat na dvě základní otázky:

- Jak velká část z darovaných prostředků slouží pro přímé naplňování poslání organizace, respektive jak velká část z darů jde přímo pro podporu cílových skupin?
- Jak efektivně organizace pracuje?

Pro zodpovězení předchozích obou otázek je nezbytné rozlišit následující typy nákladů:

- náklady na činnosti a služby, které souvisejí, či nesouvisejí s naplňováním poslání organizace;
- náklady na činnosti a služby, které nevykazují, resp., vykazují znaky podnikání;
- propagační a fundraisingové náklady;
- náklady na správu a administrativu organizace.

Aby bylo možné dárčům a veřejnosti věrohodným způsobem prezentovat efektivní využívání získaných prostředků ze strany veřejně prospěšných organizací, zavádíme tuto metodiku pro členění nákladů.

2. Klasifikace činností veřejně prospěšných organizací

1. Nepodnikatelská činnost – hlavní činnost

Jedná se o činnosti a služby, kterými organizace **přímo naplňuje svoje poslání** popsané v základacích dokumentech. Zároveň tyto činnosti a služby nevykazují znaky podnikání.

Podnikání, resp. podnikatele definuje Zákon 89/2012 Sb. – nový občanský zákoník v § 420 odstavec 1: „Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“

Pokud činnosti organizace vykazují zejména následující charakteristiky, jedná se o podnikání:

- **Soustavnost** - kritérium soustavnosti nevyžaduje, aby činnost byla vykonávána s určitou danou periodicitou - např. každý týden – soustavnost se posuzuje především jako opak nahodilosti.
- **Záměr dosažení zisku** - není rozhodné, zda je z dané činnosti vykazován zisk, ale pouze to, zda činnost směřuje či nasměřuje k jeho dosažení.

Z uvedené definice podnikání je zřejmé, že nestačí, aby činnost byla popsána v zakládacím dokumentu jako hlavní, tím se automaticky nestává nepodnikatelskou činností. Naopak podle novely zákona č. 586/1992 Sb., o daních příjmů účinné od 1. 1. 2014, je veřejně prospěšným poplatníkem pouze ten, kdo ve své hlavní činnosti vykazuje jen ty činnosti, které nejsou podnikáním.

2. Podnikatelská činnost (vedlejší, doplňková, hospodářská činnost)

Jedná se o činnosti a služby, které vykazují znaky podnikání.

V praxi můžeme identifikovat mnoho případů, kdy organizace vykonává činnosti, které má popsané v zakládacích dokumentech jako hlavní, avšak tyto činnosti zároveň naplňují znaky podnikání a podle zákona o daních z příjmů musí být účetně a daňově vykazovány jako činnost vedlejší, či doplňková.

V takových případech doporučujeme interně sledovat a dělit podnikatelské činnosti na dvě skupiny:

- **Podnikatelská (vedlejší) činnost související s výkonem činností naplňujících poslání**

Příkladem podnikatelské činnosti související s naplňováním poslání bude například sociální podnikání, které má organizace ve svých zakládacích dokumentech jako svoje poslání a hlavní činnost. Z hlediska účetního a daňového je však tato činnost vedena jako podnikatelská. Může se jednat o mnoho dalších případů, například vzdělávací služby, které jsou kalkulovány se ziskem a soustavně nabízeny, přitom podle stanov představují podstatnou část poslání organizace, apod.

- **Podnikatelská (vedlejší, doplňková) činnost nesouvisející s výkonem činností naplňujících poslání**

Jedná se o podnikatelskou činnost, která podle zakládacích dokumentů nesouvisí s naplňováním poslání. Typickým případem může být například pronájem prostor.

3. Typy nákladů

1. **Náklady související s naplňováním poslání v rámci hlavní – nepodnikatelské činnosti organizace**

Jedná se o náklady, které jsou přímo spojeny s realizací činností pro cílové skupiny. Organizace těmito činnostmi a službami přímo uskutečňuje svoje poslání a zároveň tyto činnosti a služby nevykazují znaky podnikání.

V tomto typu nákladů budou zařazeny například náklady na odborné pracovníky, kteří pracují s cílovými skupinami, pořízení majetku, který slouží k přímému naplňování poslání, a podobně.

2. **Náklady související s naplňováním poslání v rámci podnikatelské (vedlejší) činnosti organizace**

Jedná se o náklady, které jsou přímo spojeny s realizací činností pro cílové skupiny. Organizace těmito činnostmi a službami uskutečňuje svoje poslání, avšak tyto činnosti a služby vykazují znaky podnikání.

V tomto typu nákladů budou zařazeny například náklady na zdravotně znevýhodněné zaměstnance v sociální podnikatelské činnosti, náklady na lektory, kteří poskytují vzdělávací služby, u kterých je kalkulován zisk, apod.

3. **Propagační a fundraisingové náklady**

Náklady na propagaci a fundraising zahrnují prostředky vynaložené na získání konkrétních peněžních či věcných darů. K propagaci patří zejména náklady na vlastní prezentaci, posilování vztahu s veřejností, informovanost o činnosti organizace. Tyto náklady slouží, na rozdíl od nákladů na činnosti a služby, pouze nepřímo k naplňování poslání organizace. Jedná se o propagační a fundraisingové aktivity zajišťující dostatek prostředků pro činnosti, kterými organizace naplňuje své poslání (viz 3.1 a 3.2).

V tomto typu nákladů budou zařazeny například náklady na pracovníky, kteří vykonávají propagaci a fundraising, náklady na propagační a fundraisingové kampaně, náklady na tvorbu a distribuci propagačních materiálů, a další.

4. **Náklady na správu a administrativu**

Náklady na správu a administrativu se týkají především samotné organizace - zajištění provozu organizace a probíhajících procesů v organizaci. Hlavními oblastmi, ve kterých náklady vznikají, jsou činnosti řídicích a kontrolních orgánů, oblasti finanční, účetní, personální a organizační správa. Jedná

se o správní a administrativní zázemí podporující a zajišťující činnosti, kterými organizace naplňuje své poslání (viz 3.1 a 3.2).

V tomto typu nákladů budou zařazeny například náklady na vedoucí a administrativní pracovníky, odměny členů správních a dozorčích orgánů, náklady na provoz kanceláře, nákup majetku a materiálu pro kancelář a další.

5. Náklady nesouvisející s naplňováním poslání - podnikatelská (vedlejší, doplňková) činnost organizace

Náklady na podnikatelskou činnost, která je definována v zakládacích dokumentech jako doplňková, či vedlejší.

Pozn.: Jedná se o věcnou souvislost s naplňováním poslání, nikoliv o finanční souvislost. Předpokládá se, že zisk i z této činnosti slouží pro realizaci aktivit, jimiž organizace naplňuje své poslání.

6. Další aspekty členění nákladů

- Náklady na propagaci, fundraising a administrativu jsou ve své podstatě potřebné a smysluplné. Pomáhají k získávání darů a umožňují využívání různých finančních zdrojů, ale také umožňují vést odpovídající účetnictví. Každá organizace pracující s dary nějakým způsobem získává své dárce a každá taková organizace musí spravovat své prostředky.
- Nejen rozsáhlá, ale i nedostatečně koncipovaná administrativa může být problematická. Rozhodující je přiměřenost s ohledem na bezpečné zajištění provozu organizace.
- Poměrně vyjádřená výše nákladů na propagaci, fundraising a administrativu slouží jako zpětná vazba pro samotnou organizaci i pro veřejnost.
- Věcné dary a nefakturované služby jsou zařazeny mezi náklady, oceněny v obvyklých cenách a rozděleny do skupin podobným způsobem jako finanční náklady.
- V některých případech může podle stanov reklama a PR být součástí propagační, vzdělávací a osvětové činnosti (např. osvětové kampaně, apod.) Kritériem je obsah sdělovaných informací, zda slouží spíše k získávání prostředků a propagaci organizace či k propagaci v oblasti příslušné problematiky.
- Náklady vynaložené v souvislosti s podnikatelskou činností, která nesouvisí s posláním organizace, jsou poníženy o výnosy. Pokud jsou náklady vyšší než výnosy, rozdíl je započítán k reklamním a administrativním nákladům.

7. Vyhodnocení efektivity

Vyhodnocení efektivity a hospodárnosti fungování organizace probíhá v rámci Hodnocení spolehlivosti na základě stanovení procentuálního podílu propagačních, fundraisingových a administrativních nákladů vůči nákladům vynaloženým na realizaci činností a služeb, které představují vlastní poslání organizace.

Za obecně přiměřený celkový podíl nákladů na propagaci, fundraising a administrativu vůči celkovým nákladům vynaloženým na poslání organizace považujeme rozmezí 15 – 35 %.

U každé organizace však musí být posouzen celkový kontext jejího fungování a struktury.

3. Vyplnění tabulky

V příloze (tabulce) jsou náklady rozlišeny ve 3 sloupcích takto:

1. Náklady na činnosti a služby, kterými organizace přímo naplňuje svoje poslání.

Zde budou uvedeny především náklady, které jsou vynakládány na zajištění činností a služeb v rámci hlavní - nepodnikatelské činnosti.

Pokud organizace vyvíjí také činnost, která vykazuje znaky podnikání a zároveň touto činností přímo naplňuje svoje poslání (např. sociální podnik), uvedete související náklady rovněž do prvního sloupce.

2. Propagační a fundraisingové náklady, které podporují naplňování poslání organizace.

Jedná se o náklady na propagaci a fundraising, které se vztahují k činnostem a službám vyčísleným v 1. sloupci.

3. Náklady na správu a administrativu společnosti.

Náklady na činnosti a služby v rámci podnikatelské činnosti organizace, které přímo nesouvisí s posláním organizace, se neuvádějí.

Do řádků se vyplňují jednotlivé položky, resp. skupiny nákladů. Podle účelu, ke kterému byly vynaloženy, jsou zařazeny celé do jednoho sloupce, nebo rozděleny do dvou až tří sloupců (dle typů nákladů).

Poznámky k vyplňování tabulky:

- *U osobních nákladů je nezbytné vždy vypočítat, či kvalifikovaně odhadnout poměr nákladů do sloupců podle činností, které pracovník nebo skupina pracovníků vykonává. Například: Ředitel společnosti vedle výkonu své funkce vykonává i odbornou činnost, pak podle poměru obou činností se náklady na jeho úvazek rozdělí do 1. a 4. sloupce.*
- *U vedoucích pracovníků bude vždy alespoň část nákladů zařazena do Správy a administrativy.*
- *U administrativních pracovníků bude podstatná část nákladů zařazena do Správy a administrativy.*

- *Pokud odborní pracovníci vykonávají pouze činnosti v poskytování služeb, pak budou náklady na ně zařazeny do nákladů na hlavní činnosti a služby.*
- *Pokud se odborní pracovníci částečně podílejí na PR, fundraisingu, či administrativě společnosti, pak se náklady rozpočítají podle typů činností.*
- *Pro technické pracovníky platí podobné schéma jako u odborných pracovníků (např. rozdíl mezi řidičem, který vozí klienty a řidičem, který vozí ředitele).*
- *Odměny členů dozorčích a správních orgánů související s výkonem jejich funkce vždy patří do nákladů na správu a administrativu.*
- *Náklady na nákup majetku a materiálu se zařadí podle typu činnosti, ke které majetek, či materiál slouží.*
- *Cestovní náklady se analogicky rozdělí podle účelu cest a pracovníků, kteří je absolvovali.*
- *Daň z příjmu právnické osoby spadá do nákladů na správu a administrativu*
- *Odpisy majetku budou zařazeny nebo rozděleny podle typu činnosti, ke které majetek slouží.*
- *Finanční náklady (např. úroky, kursové ztráty) budou zařazeny do nákladů na správu a administrativu*
- *Pokud v podnikatelské činnosti, která nesouvisí s posláním organizace, jsou náklady vyšší než výnosy, je rozdíl započítán k reklamním a administrativním nákladům.*

4. Závěr

Každá organizace působí v jiných podmínkách a v odlišné struktuře. I přes tyto mnohdy naprosto odlišné podmínky se domníváme, že zde prezentovaná pravidla představují dobrý základ pro vyhodnocení efektivity veřejně prospěšných organizací a rozpoznání těch, které mají reklamní a administrativní náklady nepřijatelně vysoké.